

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗРЫН ХАРЬЯА
ХОВД АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2021 оны санхүүгийн
тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

Аудитын код: ХОА-2022/42/НА/СТА-ТШЗ

Цахим хуудас: www.audit.mn

Ховд хот
2022 он

Тэргүүлэх аудитор: Х.Болдбаатар

Утас: 70433061

Цахим хаяг: Boldbaatar.Kh @audit.gov.mn

Аудитын менежер: А.Цэцэгсүрэн

Утас: 70432545

Цахим хаяг: Tsetsegsuren.A@audit.gov.mn

Аудитор: У.Батчимэг

Утас: 70432545

цахим хаяг: batchimeg.urt@gmail.com

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Агуулга

2. Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл	3
2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан	3
2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан	3
2.3 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан	5
2.4 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан	5
2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	6
2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	8
3. Аудитын тайлан	8
3.1 Ерөнхий зүйл	8
3.2 Байгууллага, түүний орчин ба дотоод хяналт	8
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал	9
3.4 Материаллаг байдал	9
3.5 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга	9
3.6 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв	10
3.7 Асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсэг	10
3.8 Аудитын гол асуудал	11
3.9 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал	11
3.9.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт	11
Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	11
3.11 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал	11
4. Аудитын илрүүлэлт	11

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ТШЗ	Төсвийн шууд захирагч
СТА	Санхүүгийн тайлангийн аудит
НА	Нотлох ажил

**ХОВД АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**
84000 Цамбагарав баг, Жаргалант сум, Ховд
Утас: 976-70433061, Факс: 976-70433061
E-mail: khovd@audit.gov.mn

**БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗРЫН ДАРГА
Л.БАТБАЯР ТАНАА**

Аудитийн санал дүгнэлт № 2/24
танай _____ -ны № _____ -т

АУДИТЫН САНАЛ ДҮГНЭЛТ

Зөрчилгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, шалгагдагч этгээдээс хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт гэдэг нь дээд түвшний баталгаа боловч материаллаг буруу илэрхийлэл байгаа тохиолдолд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүгдийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР Х.БОЛДБААТАР

2. Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

Төгрөгөөр

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	<u>31,454,476.00</u>	<u>8,527,269.00</u>
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	31,454,476.00	8,527,269.00
354	Хангамжийн материал	31,454,476.00	8,527,269.00
35410	Бичиг хэргийн материал	100,000.00	162,000.00
35420	Аж ахуйн материал	29,447,748.00	8,045,269.00
35470	Бусад хангамжийн материал	1,906,728.00	320,000.00
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	<u>637,394,209.60</u>	<u>655,799,141.16</u>
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	637,394,209.60	655,799,141.16
392	Биет хөрөнгө	78,234,709.52	96,739,641.04
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	3,341,520.00	3,341,520.00
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	-668,304.00	-1,002,456.00
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	41,606,136.00	39,606,136.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	-30,188,911.62	-30,640,601.02
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	91,373,078.15	115,538,193.15
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	-45,087,399.22	-55,804,865.46
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	24,966,171.11	40,180,679.11
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	-11,564,724.78	-22,193,251.98
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	6,000,000.00	11,000,000.00
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	-1,542,856.12	-3,285,712.76
393	Биет бус хөрөнгө	559,159,500.08	559,059,500.12
39301	Програм хангамж	1,450,000.00	1,450,000.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	-1,249,999.92	-1,349,999.88
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	558,959,500.00	558,959,500.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	<u>668,848,685.60</u>	<u>664,326,410.16</u>
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	<u>668,848,685.60</u>	<u>664,326,410.16</u>
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	668,848,685.60	664,326,410.16
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	666,659,446.13	666,659,446.13
51101	Өмч: - төрийн	107,699,946.13	107,699,946.13
51106	Эздийн өмчийн бусад хэсэг	558,959,500.00	558,959,500.00
512	Хуримтлагдсан үр дүн	1,951,196.40	-2,571,079.04
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	1,951,196.40	1,951,196.40
51220	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	-4,522,275.44
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	238,043.07	238,043.07
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	<u>668,848,685.60</u>	<u>664,326,410.16</u>

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

Төгрөгөөр

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	<u>573,520,517.61</u>	<u>527,174,774.60</u>
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	<u>42,485,117.61</u>	<u>10,783,874.60</u>
120	Нийтлэг татварын бус орлого	42,485,117.61	10,783,874.60
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	4,210,000.00	2,145,000.00

1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	4,210,000.00	2,145,000.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	531,035,400.00	516,390,900.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	73,632,000.00	60,553,800.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	31,684,000.00	53,662,500.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХхөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	32,361,000.00	6,891,300.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	457,403,400.00	455,837,100.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	457,403,400.00	455,837,100.00
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	528,123,096.12	531,697,050.04
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	528,123,096.12	531,697,050.04
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	519,965,681.01	524,994,233.58
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	371,155,829.00	370,220,900.00
210101	Үндсэн цалин	284,621,880.70	290,010,150.00
210102	Нэмэгдэл	60,448,600.00	52,887,558.00
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	26,085,348.30	27,323,192.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	49,979,800.00	49,772,871.54
210201	Тэтгэврийн даатгал	35,171,000.00	34,964,071.54
210202	Тэтгэмжийн даатгал	3,702,200.00	3,702,200.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	2,961,800.00	2,961,800.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	740,400.00	740,400.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	7,404,400.00	7,404,400.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	23,490,928.00	38,557,708.00
210401	Бичиг хэрэг	700,700.00	830,400.00
210402	Тээвэр, шатахуун	9,652,630.00	6,815,520.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,223,730.00	1,162,800.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	65,930.00	120,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	11,847,938.00	29,628,988.00
2105	Нормативт зардал	00.00	4,122,220.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	00.00	4,122,220.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	00.00	4,364,494.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	00.00	2,698,394.00
210604	Урсгал засвар	00.00	1,666,100.00
2107	Томилолт, зочны зардал	26,318,000.00	10,262,500.00
210702	Дотоод албан томилолт	26,318,000.00	10,262,500.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	32,412,200.00	24,575,502.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	30,998,400.00	22,615,400.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	336,000.00	280,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	363,800.00	149,600.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	101,800.00	44,900.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	53,000.00	27,500.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	00.00	110,000.00
210807	Газрын төлбөр	430,000.00	1,270,400.00
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	60,000.00	77,702.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	16,608,924.01	23,118,038.04
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	841,500.00	2,701,200.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	15,767,424.01	20,416,838.04
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	8,157,415.11	6,702,816.46
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	8,067,500.00	6,234,850.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	8,067,500.00	6,234,850.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	89,915.11	467,966.46
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	89,915.11	467,966.46

3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	45,397,421.49	-4,522,275.44
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	45,358,029.21	-4,522,275.44

2.3 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нооц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооний нийт дүн
C01	2019 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	666,659,446.13	238,043.07	-43,789,520.92	623,107,968.28
C02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	00.00	00.00	382,688.11	382,688.11
C03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	666,659,446.13	238,043.07	-43,406,832.81	623,490,656.39
C07	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	00.00	45,358,029.21	45,358,029.21
C08	2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	666,659,446.13	238,043.07	1,951,196.40	668,848,685.60
D01	2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	666,659,446.13	238,043.07	1,951,196.40	668,848,685.60
D02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	00.00	00.00	00.00	00.00
D03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	666,659,446.13	238,043.07	1,951,196.40	668,848,685.60
D08	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	00.00	-4,522,275.44	-4,522,275.44
D09	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	666,659,446.13	238,043.07	-2,571,079.04	664,326,410.16

2.4 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)	537,120,540.00	518,535,900.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	4,210,000.00	2,145,000.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	4,210,000.00	2,145,000.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	4,210,000.00	2,145,000.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	4,210,000.00	2,145,000.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	532,910,540.00	516,390,900.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	75,507,140.00	60,553,800.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	33,259,140.00	53,662,500.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	32,361,000.00	6,891,300.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	457,403,400.00	455,837,100.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	457,403,400.00	455,837,100.00
2	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)	519,420,540.00	518,535,900.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	519,420,540.00	518,535,900.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	511,263,124.89	511,833,083.54
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	370,188,408.89	370,220,900.00
210101	Үндсэн цалин	283,654,460.59	290,010,150.00

210102	Нэмэгдэл	60,448,600.00	52,887,558.00
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	26,085,348.30	27,323,192.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	49,979,800.00	49,772,871.54
210201	Тэтгэврийн даатгал	35,171,000.00	34,964,071.54
210202	Тэтгэмжийн даатгал	3,702,200.00	3,702,200.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	2,961,800.00	2,961,800.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	740,400.00	740,400.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	7,404,400.00	7,404,400.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	15,085,228.00	15,838,140.00
210401	Бичиг хэрэг	800,700.00	892,400.00
210402	Тээвэр, шатахуун	9,652,630.00	6,815,520.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,223,730.00	1,162,800.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	210,000.00	120,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	3,198,168.00	6,847,420.00
2105	Нормативт зардал	2,959,800.00	3,299,970.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	2,959,800.00	3,299,970.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	00.00	35,162,000.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	00.00	33,495,900.00
210604	Урсгал засвар	00.00	1,666,100.00
2107	Томилолт, зочны зардал	27,054,640.00	10,262,500.00
210702	Дотоод албан томилолт	27,054,640.00	10,262,500.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	41,703,800.00	24,575,502.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	40,290,000.00	22,615,400.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	336,000.00	280,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	363,800.00	149,600.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	101,800.00	44,900.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	53,000.00	27,500.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	00.00	110,000.00
210807	Газрын төлбөр	430,000.00	1,270,400.00
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	60,000.00	77,702.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	4,291,448.00	2,701,200.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	841,500.00	2,701,200.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	8,157,415.11	6,702,816.46
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	8,067,500.00	6,234,850.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	8,067,500.00	6,234,850.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	89,915.11	467,966.46
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	89,915.11	467,966.46

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

Төгрөгөөр

Эдийн засгийн ангилал	Үзүүлэлт	Тайлант оны	
		Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	457,837,100.00	457,514,133.54

21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	457,837,100.00	457,514,133.54
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	451,503,800.00	451,279,283.54
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	370,220,900.00	370,220,900.00
210101	Үндсэн цалин	295,397,500.00	290,010,150.00
210102	Нэмэгдэл	60,448,600.00	52,887,558.00
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	14,374,800.00	27,323,192.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	49,979,800.00	49,772,871.54
210201	Тэтгэврийн даатгал	35,171,000.00	34,964,071.54
210202	Тэтгэмжийн даатгал	3,702,200.00	3,702,200.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	2,961,800.00	2,961,800.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	740,400.00	740,400.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	7,404,400.00	7,404,400.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	10,255,900.00	10,255,840.00
210401	Бичиг хэрэг	667,200.00	892,400.00
210402	Тээвэр, шатахуун	6,265,300.00	6,264,720.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,353,200.00	1,162,800.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	175,000.00	120,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,795,200.00	1,815,920.00
2105	Нормативт зардал	3,300,000.00	3,299,970.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	3,300,000.00	3,299,970.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	8,125,000.00	8,124,400.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	6,458,300.00	6,458,300.00
210604	Урсгал засвар	1,666,700.00	1,666,100.00
2107	Томилолт, зочны зардал	4,597,000.00	4,594,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	4,597,000.00	4,594,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	2,324,000.00	2,310,102.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	358,300.00	350,000.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	280,000.00	280,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	149,600.00	149,600.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	44,900.00	44,900.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	27,500.00	27,500.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	110,000.00	110,000.00
210807	Газрын төлбөр	1,270,400.00	1,270,400.00
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	83,300.00	77,702.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	2701200.00	2701200.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	2,701,200.00	2,701,200.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	6333300.00	6234850.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	6,333,300.00	6,234,850.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	6,333,300.00	6,234,850.00
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	457,837,100.00	457,982,100.00
1320	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	455,837,100.00	455,837,100.00
132001	Орон нутгийн төсвөөс	455,837,100.00	455,837,100.00
120004	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	2,000,000.00	2,145,000.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	2,000,000.00	2,145,000.00
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	39.00	38.00
620001	Удирдах ажилтан	01.00	01.00
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	33.00	32.00
620003	Үйлчлэх ажилтан	05.00	05.00

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

Дансны код	Үзүүлэлт	Гүйцэтгэл
I	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	60,553,800
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	60,553,800
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	60,553,800
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	5,582,300
210402	Тээвэр, шатахуун	550,800
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	5,031,500
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	27,037,600
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	27,037,600
2107	Томилолт, зочны зардал	5,668,500
210702	Дотоод албан томилолт	5,668,500
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	22,265,400
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	22,265,400
II	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	60,553,800
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	60,553,800
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	53,662,500
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	6,891,300

3. Аудитын тайлан

3.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана.” гэж заасны дагуу Булган дахь Гаалийн газрын 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд шалгагдагч этгээд, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын талаар болон аудитын явцад илрүүлсэн алдаа, зөрчил, гаргасан шийдэл, анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал болон аудитын санал дүгнэлт, түүний үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Аудитыг аудитор У.Батчимэг 2022 оны 02 дугаар сарын 10-наас 2022 оны 02 дугаар сарын 22-ны хооронд гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер А.Цэцэгсүрэн, газрын дарга, тэргүүлэх аудитор Х.Болдбаатар нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Тус байгууллага нь 2021 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Ховд аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2022 оны 1 дүгээр сарын 18-ны өдрийн 18 дугаар албан бичгээр ирүүлсэн байна.

3.2 Байгууллага, түүний орчин ба дотоод хяналт

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар нь 2021 онд Төр засгийн бодлогын хүрээнд аймгийн байгаль орчин, түүний баялгийн суурь судалгаанд тулгуурласан мэдээллийн сан бүрдүүлж, хамгаалах, нөхөн сэргээх, зохистой ашиглах бодлогыг хэрэгжүүлэн ажиллажээ. Үүнд:

1. Байгаль орчны бодлого

2. Тусгай хамгаалалттай газар нутаг, байгалийн нөөцийн менежментийн бодлого.
3. Ургамлын олон янз байдал, түүний хамгаалалт, нөхөн сэргээлт, зохистой ашиглалт:
4. Газар, газрын хэвлий, түүний хамгаалалт, нөхөн сэргээлт, зохистой ашиглалт, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийх,

Тайлант хугацаанд байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагаанд мөрдөх талаар дараах тогтоолд өөрчлөлт ороогүй байна.

- *Засгийн газрын 2021 оны 43 дугаар тогтоолоор “төсвийн хэмнэлтийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай”*

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж байгаа дотоод хяналтуудаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна.

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн, тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор санал дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2021 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккруэл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн хүлээн зөвшөөрөхүйц санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал гэж үнэлсэн.

3.4 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр нийт зардлаар сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэл “бага” гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшинг 2 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн үе шатанд материаллаг байдлын түвшнийг 2021 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн нийт зарлагын 531.6 сая төгрөгөөс 2 хувиар тооцон 10.6 сая төгрөгөөр материаллаг байдлыг тооцон, санхүүгийн тайлангийн түвшинд гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг төлөвлөлтийн материаллаг байдлын 80 хувиар буюу 8.5 сая төгрөгөөр тогтоолоо.

Тогтоосон төлөвлөлтийн ерөнхий материаллаг байдлыг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

3.5 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2021 оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 4.5 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Өмнөх оны үзүүлэлтээс материаллаг өөрчлөлт гарсан бараа материал, үндсэн хөрөнгийн данс байна.

Тайлант оны эхэнд болон эцэст мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэлгүй байна.

Бараа материалын дансны эхний үлдэгдэл 31.4 сая төгрөг, эцсийн үлдэгдэл нь 8.5 сая төгрөг 22.9 мянган төгрөгөөр буюу 27 хувиар буурсан байна.

Тайлант хугацаанд төсвийн хөрөнгөөр 24.0 сая төгрөгийн бараа материал бэлтгэж, ДБХС-ийн санхүүжилтээр 2.8 сая төгрөгөөр байгаль хамгаалагчийн энгэрийн тэмдэг, үнэмлэх худалдан авсан нийт 26.8 сая төгрөгөөр бараа материалын данс нэмэгдэж, 32.0 сая төгрөгийн материалыг зарцуулсан байна.

Үндсэн хөрөнгө дансны үлдэгдэл оны эхэнд 637.3 сая төгрөг байсан 18.4 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна. Мөн машин тоног төхөөрөмж, 24.1 сая, тавилга, аж ахуйн эд хогшил 15.2 сая, бусад үндсэн хөрөнгө 5.0 сая төгрөгөөр, авто тээврийн хэрэгсэл 2.0 сая төгрөгөөр буурч оны эцсийн үлдэгдэл 655.7 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгийн үлдэгдэлтэй байна.

Тайлант онд өр төлбөр үүсээгүй байна.

3.6 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.6.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тус байгууллагын 2021 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг 479.0 мянган төгрөгөөр, нийт зарлагыг 479.0 сая төгрөгөөр тооцон төлөвлөж, дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна.

Аймгийн санхүү төрийн сангийн хэлтсээс урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилтийг 455.8 төгрөг, төгрөгөөр батлан ирүүлжээ.

3.6.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант онд 455.8 сая төгрөгийн төсөв баталснаас 455.8 сая төгрөгийг улсын төсвөөс зардалд санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Гүйцэтгэлээр орон нутгийн төсвөөс 455.8 сая төгрөгийн санхүүжилт авч урсгал үйл ажиллагаанд зарцуулан 455.3 сая төгрөгийг зарцуулж 0.46 сая төгрөгийн хэмнэлт үүсгэн ажилласан байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.6.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Нэмэлт санхүүжилтийн 100160013401 тоот дансаар ДБХСангаас 2.7 сая, Аймгийн ЗДТГ-аас 6.9 сая, Мон Эко ХХК-аас 5.5 сая Германы JIZ төслөөс 45.4 сая төгрөг нийт 60.5 сая төгрөгийн орлого орсноос 45.5 сая төгрөгөөр сургалтын өрөөний засвар, тоног төхөөрөмж худалдан авахад, идэвхтэн байгаль хамгаалагчийн үнэмлэх энгэрийн тэмдэг, үнэмлэх, ИТМ 2021 олон улсын үзэсгэлэн худалдаанд оролцох, байгаль хамгаалагчийн чадавхжуулах сургалтын зардалд 15.1 сая төгрөгийн гүйлгээ хийгдсэн байна.

3.7 Асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсэг

АДБОУС 706.7-д тодорхойлсон тодорхой бус байдал үүссэн, хэрэглэгчдэд хамааралтай санхүүгийн тайланд толилуулаагүй, тодруулаагүй асуудалгүй болно.

3.8 Аудитын гол асуудал

АДБОУС 701.8-д тодорхойлсон тайлант үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитад үлэмж нөлөө үзүүлэх асуудлууд байхгүй болно.

3.9 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайлангийн аудитын санал дүгнэлтээс тусад нь салгах ёстой гэж заасны дагуу тус байгууллагын 2021 оны Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг хяналаа.

3.9.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан "Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам"-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Тайлант хугацаанд оруулбал зохих 150 мэдээллээс 150 хугацаандаа оруулсан, цалингийн зардлаас бусад 5 сая төгрөгөөс дээш дүн бүхий орлого буюу сар бүрийн санхүүжилтийн орлогын 12, зарлагын 4491. сая төгрөгийн 12 гүйлгээ гарсныг тухай бүр шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулсан байна.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим, сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь Шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн байна гэж дүгнэлээ.

Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгөгдсөн 6 зөвлөмжийг бүрэн хэрэгжүүлэн ажилласан байна.

3.11 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Дараагийн аудитаар анхаарах эрсдэлтэй асуудал байхгүй.

4. Аудитын илрүүлэлт

Аудитаар алдаа зөрчил илрээгүй болно.

АУДИТЫН ТАЙЛАНГ ХЯНАСАН

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР:

Х.БОЛДБААТАР

АУДИТЫН МЕНЕЖЕР:

А.ЦЭЦЭГСҮРЭН

ТАЙЛАНГ БИЧЭЭН

АУДИТОР:

У.БАТЧИМЭГ